

Nazwa Pisma Świętego

1. Pismo święte

Kto użył nazwy *Pismo Święte* w stosunku do Biblii po raz pierwszy?

Autorzy NT terminem *pismo, pisma, pismo święte* określali Stary Testament:

- „pismo” (ἡ γραφή),
- „pisma” (αἱ γραφαί),
- „pisma święte” (ἐν γραφαῖς ἁγίαις - Rz 1,2)

*Paweł, sługa Chrystusa Jezusa, z powołania apostoła, przeznaczony do głoszenia Ewangelii Bożej, ² którą Bóg przedtem zapowiedział przez swoich proroków w **Pismach świętych**. ³ Jest to Ewangelia o Jego Synu - pochodzącym według ciała z rodu Dawida, ⁴ a ustanowionym według Ducha Świętości przez powstanie z martwych pełnym mocy Synem Bożym - o Jezusie Chrystusie, Panu naszym. (Rz 1,1-4)*

Również **Jezus** używał tego terminu w tym samym sensie, tj. na określenie świętych pism żydowskich, nazywanych później Starym Testamentem, np.

- *Począł więc mówić do nich: «Dziś spełniły się te słowa Pisma, któreście słyszeli» (Łk 4,21);*
- *I zaczynając od Mojżesza poprzez wszystkich proroków wykladał im, co we wszystkich Pismach odnosiło się do Niego. (Łk 24,27).*

Podobnie czynili także **apostołowie** na kartach NT nazywając „pismem” późniejszy Stary Testament:

- *Bo cóż mówi Pismo? Uwierzył Abraham Bogu i zostało mu to poczytane za sprawiedliwość (Rz 4,3)*
- *Wszelkie Pismo od Boga natchnione jest i pożyteczne do nauczania, do przekonywania, do poprawiania, do kształcenia w sprawiedliwości (2 Tm 3,16).*

Już autorzy NT, a potem Ojcowie Kościoła, rozciągnęli nazwę *Pismo Święte* na **księgi NT**. Przykład:

¹⁴ Dlatego, umiłowani, oczekując tego, starajcie się, aby On was zastał bez plamy i skazy - w pokoju, ¹⁵ a cierpliwość Pana naszego uważajcie za zbawienną, jak to również umiłowany nasz brat Paweł według danej mu mądrości napisał do was, jak również we wszystkich listach (ἐπιστολαῖς), w których mówi o tym. Są w nich trudne do zrozumienia pewne sprawy, które ludzie niedouczeni i mało utwierdzeni opacznie tłumaczą, tak samo jak i inne Pisma (γραφαί), na własną swoją zgubę. (2 P 3,15-16)

2. Biblia

Termin Biblia jest pochodzenia greckiego. Ma związek z papirusem, który Egipcjanie od III tys. wyrabiali z łyka rośliny papirusowej rosnącej na Nilem. **Cibora papirusowa** (*Cyperus papyrus*) to gatunek roślin należący do rodziny ciborowatych i osiągający wysokość do 4,5 m. Pochodzi z Afryki (z wyjątkiem jej północno-zachodniej części) oraz wysp na Oceanie Indyjskim. Rośnie na brzegach zbiorników wodnych. Jest to roślina włóknista.

Łyko papirusu nazywano terminem *gubla*. Tym samym słowem Egipcjanie nazywali też miejscowość na wybrzeżu fenickim, skąd żeglarze skupowali to łyko. Nazwa *gubla* spotykana jest już w egipskich listach z Tel Amarna (XIV w. przed Chr.). Powstały od *gubla* fenickie terminy *gebal* oraz *gubal* stały się ok. 1300 przed Chr. nazwą własną miejscowości leżącej na wybrzeżu fenickim ok. 30 km na pn. od Bejrutu, która służyła za port przeładunkowy dla papirusu.

W Biblii miejscowość ta nazywana jest גִּבְלַת (gebal). Kananejska / fenicka nazwa GBL (*gebal/gubal*) może pochodzić od egipskiego *gubla*, ale może też pochodzić od GB (*studnia, pochodzenie*) oraz L (*El, główny bóg panteonu z Biblos*), dając GBL.

W czasach krzyżowców miejscowość tę nazywano **Gibelet**. Obecna arabska nazwa miasta brzmi **Jubayl / Jbeil** i pochodzi od nazwy kananejskiej / fenickiej.

Grecy nazwali to miasto mianem **Byblos** i rozciągnęli tę nazwę na towar, który stamtąd importowali. Ostatecznie zatem *he byblos* (ἡ βίβλος) oznaczało łyko papirusowe, papirus, książkę (nawet gdy powstawała na skórze czy drewnie).

Możliwe jest jednak, iż nazwa *biblia* pochodzi od fenickiego GBL (ten sam rdzeń jak powyżej) oznaczającego *granice, dystrykt, szczyt góry*. W języku ugaryckim GBL znaczy *wzgórze, góra*, tak jak arabskie *jabal*.

Samo **miasto Byblos** było zamieszkałe już 8800-7000 lat przed Chr. Według legend miało być pierwszym miastem fenickim, wybudowanym przez Kronosa. Uważane jest za najstarsze stale zamieszkałe miasto na świecie. W starożytności uważano je za najstarsze miasto świata. W 2013 r. wybrane przez *World Tourism Organization* najlepszym arabskim miastem turystycznym.

Greckie *to biblion* (l.mn. *ta biblia*) – dosł. *książeczka* – jest zdrobnieniem od *he byblos* (*książka*). W średniowieczu zapomniano, że słowo *biblia* to liczba mnoga i w łacinie zaczęto używać terminu *biblia* jako liczba pojedyncza (l.mn. *bibliae*).

Termin *biblia* w połączeniu z przymiotnikiem *święta* pojawia się po raz pierwszy w 1 Mch 12,9. Żydzi walczący o własne państwo z władcą Syrii, królem Antiochem IV Epifanem w I poł. II w. przed Chr. pociechę znajdowali w *ta biblia ta hagia* (*pismach świętych*). Początek tej „Biblii świętej” należy widzieć w 2 Mch 2,13, gdzie mowa jest o działaniach kapłana Nehemiasza, który po powrocie z niewoli babilońskiej (poł. V w. przed Chr.), zaczął przy świątyni jerozolimskiej tworzyć bibliotekę, gdzie gromadził święte pisma wspólnoty żydowskiej, czyli teksty, które weszły w skład obecnej Biblii: *W pismach i pamiątkach Nehemiasza jest opowiedziane nie tylko to, ale również o tym, jak zakładając bibliotekę (βιβλιοθήκη) zebrał on księgi (βιβλία) o królach i księgi proroków, księgi Dawida i listy królów o ofiarach* (2 Mch 2,13).

3. Stary i Nowy Testament

Nazwa Stary i Nowy Testament pojawiła się dzięki św. Pawłowi, który w 2 Kor 3,14¹ pisze, iż na Żydach czytających **Stare Przymierze** (gr. *tes palaias diathekes*; łac. *veteris testamenti*) spoczywa zasłona, która odsłoniła się w Chrystusie. Użyty tu termin *diatheke* w języku greckim oznacza: 1) testament – ostatnia wola; 2) przymierze – układ, relacja.

Przymiotniki „stare” i „nowe” nie mają charakteru deprecjonującego, lecz są pochodzenia biblijnego. O przyszłym, nowym przymierzu mówią teksty Starego Przymierza (Jr 31,31 - *Oto nadchodzą dni - wyrocznia Pana - kiedy zawrę z domem Izraela i z domem judzkim nowe przymierze*; Ez 36,26 - *I dam wam serce nowe i ducha nowego tchnę do waszego wnętrza, odbiorę wam serce kamienne, a dam wam serce z ciała.*).

Nowy Testament przynosi zapis nowego przymierza w osobie Chrystusa (por. słowa konsekracji z Ostatniej Wieczerzy, które są powtarzane w czasie każdej Eucharystii: „krew nowego przymierza” – Łk 22,20). List do Hebrajczyków relację między tymi dwoma przymierzami ujmuje na zasadzie przedawnienia starego (por. Hbr 8,13 - *Ponieważ zaś mówi o nowym, pierwsze uznał za przestarzałe; a to, co się przedawnia i starzeje, bliskie jest zniszczenia.*). Jezus jednak używa przymiotnika *kaine diatheke* (*nowe przymierze*), co sugeruje przymierze nowe jakościowo, a nie ilościowo.

By uniknąć powyższego momentu napięcia, niektórzy używają terminów „**Pierwszy Testament**” i „**Drugi Testament**” na określenie ksiąg biblijnych, przez co podkreślają aspekt przede wszystkim chronologiczny. Ta „polityczna poprawność” nie jest jednak konieczna, skoro sam Jezus, jak i apostołowie, mówiąc o relacji między przymierzem starotestamentalnym a nowym – przez ofiarę Jego życia – używał terminów stary – nowy: stare i nowe (młode) wino, stary i nowy człowiek, stary i nowy zaczyn.

Przez słowo „Testament” rozumiemy też Jezusa, który jest jedną wielką mową Boga do człowieka. W Hbr 1,1 czytamy w *tych ostatnich dniach przemówił do nas przez Syna*. Zatem Jezus Chrystus jest ostatnim słowem Boga, testamentem, objawieniem woli Bożej.

¹ *Ale stępały ich umysły. I tak aż do dnia dzisiejszego, gdy czytają Stare Przymierze, pozostaje nad nimi ta sama zasłona, bo odsłania się ona w Chrystusie.* – 2 Kor 3,14.

4. Tanak (תנ"ך), czyt. *Tanach*

Biblia, którą posługują się Żydzi nie zawiera Nowego Testamentu. Także liczba ksiąg jest mniejsza: Biblia hebrajska zawiera **39 ksiąg**, podczas gdy Stary Testament używany przez katolików posiada **46 ksiąg**. Różnica wynika z tego, że sami Żydzi posiadali dwa różne zbiory ksiąg: **krótszy zbiór** – księgi tylko w języku hebrajskim, **zbiór dłuższy** – księgi hebrajskiego oraz księgi, które między III a I w. przed Chr. powstały w języku greckim.

Żydzi na określenie Biblii posługują się terminem *Tanak*. Jest to skrót utworzony przez połączenie pierwszych liter (TNK) trzech słów (Tora – Nebiim – Ketubim), które określają **trzy podstawowe części Biblii hebrajskiej**:

- **Tora – Prawo**
 - *Nebi'im* (czytaj newiim) – **Prorocy**
 - *Ketubim* (czytaj: ketuwim) – **Pisma**
-
- *Tora*: od Rdz do Pwt
 - *Nebiim*: od Joz do 2 Krl oraz księgi prorockie (ale bez Rt i Dn)
 - *Ketubim*: pozostałe księgi (włączony Dn, ale bez ksiąg w języku greckim)

Układ ksiąg w *Tanach* odpowiada kolejności chronologicznej powstawania ksiąg oraz wskazuje na hierarchię ich ważności w zastosowaniu w synagodze. Fundamentem jest Tora, która jest czytana w sposób ciągły. Prorocy traktowani są jako komentarz do Tory. Pisma pojawiają się tylko okolicznościowo przy okazji świąt, mimo że wśród Pism są też Psalmi.